

8. GAIA: ESPAINIAR ESTATUKO PARLAMENTUA: GORTE NAGUSIAK

1. MONARKIA PARLAMENTARIOA 2K 1.3 ART.

1.3. Artikulua: Estatu Espainolaren politika era Monarkia parlamentarioa da.

Estatu Espainolaren politika era Monarkia parlamentarioa da. Bi kamara daude: Gorteak eta Senatua

2. GORTE OROKORREN POSIZIO KONSTITUZIONALA

- **Gorte Orokorrak gobernu sistema parlamentarioan**

- Parlamentua (Gorte Orokorrak) ordezkariak instituzio nagusia dira.
- Historikoki, Frantzia, subiranotasun nazionala soilik bere ordezkarien bidez existitu zitekeen, eta herritarrik prestatuenean garatzen zuten (sufragio murriztua).
- Zein funtzio dauzka kongresuak →
- Sufragio unibertsalarekin eta herri subiranotasunarekin ordezkariak instituzioak demokratizatu egin ziren. → Herri osoa ordezkatzeko zuten parlamentua sortu zen (adin txikikoak izan ezik)
- Gaur egun ordezkariak funtsezko izaten jarraitzen du, baina ez da bide bakarra herritarrek dutena arazo publikoetan parte hartzeko.
- E.Kak parlamentu bikamerala du: Diputatuen Kongresuak eta Senatuak. Bien batura Gorte Orokorrak/Ganberak dira (EK 66 art).
  - Funtzioak: legegilea, aurrekontuak, gobernuari kontrola eta Konstituzioak ezartzen dituen besteak (EK 66.2 art).
- Horiez gain, zerk ematen dio zentralitatea Parlamentuari espainiar gobernu sisteman? Inbestidurak, presidentearen hautaketak (EK 99 art). Inbestidura: Kongresuak gobernuari ematen diola konfiantza, hau da, hauteskunderen ondoren lanean hasi daiteke.
- Bikameralismoa ez orekatua. Kongresu alde-senatuaren aurka. Kongresuak botere edo inportantzia handiagoa du senatuak baino, horregaitik askok senatua aldatu edo gurtzitu beharko zela esaten dute.

- Kongresuan soilik:
  - Inbestidura
  - Lege proiektuak hasten dira. → Lege ekimenak proposatzen ditu
  - Erreferendum kontsultiboen baimentzea presidenteari, Kongresuaren eskuetan geratzen da (EK 92 art).

- Senatuak Kongresuak egindakoa berretsi (konfirmatu). Ez gaude onekin ados, aldatu hau... emendakinak egin edo betoa jarri (baina kongresuak altxa dezakeena). Zentsura eta konfiantza mozioetan ez du parte-hartzen. Senatuak ez du inoiz erreforma konstituzional batean parte hartu Espainian, bi erreforma egon dira, baina erreforma arruntarekin izan dira (167arekin eta ez 168arekin)

- Bikameralimo perfektua: Bakarra erreforma agramatua (EK 168). 3/5 gehiengoa exijituz.

- Berez ez gaude ganbera territorial baten aurrean

- **Gorte Orokorren osaketa eta hautaketa (composición y elección)**

- E. konstituzionalismoan gorteek egitura bikamerala gehienetan, 1812koan eta 1931koan salbu. Kamara bakarra zuten, parlamentua: Senatua ez zen existitzen. Kamara hau 4 urterako da

- Konstituzioaren arabera instituzio iraunkorrak dira eta agintaldi tenporala dute, "modu askean hautatuak baitira aldizkako hauteskundeetan" (EK 23.1), lau urtetarako.
  - Hautesle eta hautagai dira beren eskubide politiko osoak erabil ditzaketen espainiar herritarrak.

PARLAMENTARIZATEKO BETE BEHARREKO
ESKAKIZUNAK

- **KEk ezarritakoak:**
  1. HAUTATUA izatea Hauteskundeetan (Batzorde elektoralaren agiria)
  2. BATERAEZINTASUN ARRAZOIRIK EZ EGOTEA (Adierazpen bat egin behar da)

- Kongresu eta Senatuko Erregelamenduetan** hirugarren eskakizun bat gaineratu da: Konstituzioa onartzeko zin edo promesa

A) KONGRESUA

- EK dio 300 eta 400 kide artean izango dituela. LOREGek 350etan finkatu zituen.
- Probintziak dira barrutiak eta proportzionalki hautatuak dira, Ceuta eta Melillaren kasuan izan ezik, diputatu bana hautatzen dutenak.
- Probintzia bakoitzak 2 hautatzen ditu + populazioaren arabekoak. (LOREG 162 art.).
- Eserlekuak banatzeko: D'Ont sistema eta %3ko gutxienera. → Demagun abereak defendatzeko partidu politikoa aurkezten dela, ez badu %3bat lortzen ez da ordezkaria izango parlamentuan (Sistema proportzionala)
- Barrutiak hain txikiak direnez sistema proportzionala beharrezko maioritario bilakatzen da probintzia batzuetan.

B) SENATUA

- 266 senatari, bi modutan hautatzen direnak: barrutietan eta parlamentu autonomiekoetan.
- Probintzia bakoitzak 4 senatari hautatzen ditu (3 markatu daitezke papeletan); Irla handiek 3na (Tenerife, Gran Kanaria eta Mallorca; 2 markatuz) eta bana txikiak (batzuk batu behar). Era berean Ceuta eta Melillak 2na senatari hautatzen dituzte.
- Parlamentu autonomikoek: senatari bat milioi biztanleko.
- Eserlekuak banatzeko: sistema maioritarioa zerrenda irekietan, gutxiengo ordezkaria bermatuz.

- **Autonomia parlamentarioa** → bere funtzionatzeko planteamendua erabakitzeke eskubidea. Judizialak eta gobernuak ez daukate eskubide hori.
  - Zer da? Legebiltzarrak duen ahalmena bere burua arautu eta kudeatzeko (helburuak betetzen). Parlamentua zaittuta dago, lan taldeetan, eta lege proposamenak tramitatzen ditu.
  - EK 72 art:
    - Beren funtzionamendu erregelamenduak onartzen dituzte
    - Beren presidentek eta mahaiak hautatu
    - Beren aurrekontuak
  - Historikoki prerrogatiba bat izan da, exekutiboaren aurrean eta baita botere judizialaren aurrean ere.
  - Funtsezkoa da autonomiak bermatzea talde guztien parte-hartze plurala, eta baita bere izaera deliberantea ere.

3. PARLAMENTUAREN ERREGELAMENDUA

- EK 72.1 art.
- Gehiengo absolutuz onartu behar dira.
- Helburua: ganbera bakoitzaren auto-organizazioa.
- Lege proposamen bezala tramitatzen da, beraz, gobernuak ez du parte hartzerik. Ondoren, ohiko prozedura legegilea jarraitzen da.
- Auzitegi Konstituzionalaren arabera: lege mailako araua da. erregelamendu bereziak dira. Konstituzionaltasun kontrola egiteko balio dute.
- Bere interprete gorena Ganberako Presidentea da. → epaile baten moduan, zalantzarik badago gai jakin baten inguruan, berak azaldu beharko du nola den edo berak erabaki beharko du nola ulertu
- Edukia:
  - Antolakuntza eta funtzionatzeko modua
  - Bere kideen estatutua
  - Prozedura legegilea
  - Tratatu baimentzea

- Aurrekontuen onespina
- Konstituzio erreforma
- Kontrol prozedurak

4. SUBJEKTU PARLAMENTARIOAK: LEGEBILTZARKIDEAK ETA LEGEBILTZAR TALDEAK

- **Legebiltzarkideak eta beraien estatutu juridikoa**

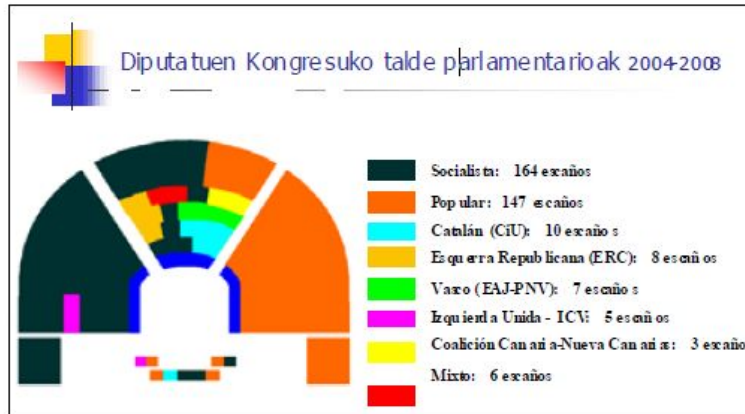
- Estatutu juridikoa: parlamentarien eskubideen, pribilegioen/eskumenen (prerrogativa) eta betebeharrak biltzen dituen araudi legal, konstituzionala.
- Hautapen baldintzak eta bateraezintasunak: Guztiak ezin dugu izan parlamentarioak, muga batzuk daude. Senatuan bazaude, ezin zara izankongresuko diputatua, erregea ezin da izan parlamentarioa..
  - Hautagai-debekurik ez duten herritar espagnolak, adinez nagusi direnak (LOREG 6 art).
  - Nortzuk ez daitezke izan? Errege familiako kideak, AKko epaileak, Arartekoa , epaile eta fiskalak, militarrek eta poliziak, hauteskunde batzordeko kideak... edota sententzia judizial irmo batean zigor hori dutenak (inelegibles). Baita ere atzerri-estatu batean kargu bat dutenak, Erkidego autonomoetako gobernuetako kideak... (154 LOREG).
  - **Inkonpatibilitatea**: kargu bat ala bestearen artean hautatu beharko da. Ez badu hautaketa egiten, eserlekuari uko egiten diola aurreikusten da. Ezin da parlamentari autonomiko eta diputatu izan; eta une berean kongresuko eta senatuko kide izan.
- Parlamentari karguaren hartzea, suspentsioa eta galera
  - **Hartzeko**: Hauteskunde administrazioak ematen dio kredentziala; bere aktibitate eta ondasunen aurkezpena; Konstituzioaren zin egitea.
  - **Galera**: hautaketa bertan behera uzten duen epai irmoa. Kargu publikorako inhabilitazio zigorra. Heriotza; inkapazitazioa (epai judizial bidez); agintaldia bukatu delako, edota uko egin zaiolako. → Maxim Huertak esaterako 8 egun soilik iraun zituen

- **Suspentsioa:** adibidez, behin behineko espetxealdi kasuan edota inhabilitazio zigorra bere agintaldia baino laburragoa bada. Non ikusi dugu hau?
- Parlamentari karguaren hartzea, suspentsioa eta galera
  - **Hartzeko:** Hauteskunde administrazioak ematen dio kredentziala; bere aktibitate eta ondasunen aurkezpena; Konstituzioaren zin egitea.
  - **Galera:** hautaketa bertan behera uzten duen epai irmoa. Kargu publikorako inhabilitazio zigorra. Heriotza; inkapazitazioa (epai judizial bidez); agintaldia bukatu delako, edota uko egin zaiolako. → Maxim Huertak esaterako 8 egun soilik iraun zituen
  - **Suspentsioa:** adibidez, behin behineko espetxealdi kasuan edota inhabilitazio zigorra bere agintaldia baino laburragoa bada. Non ikusi dugu hau?
- Parlamentarien eskubide eta betebeharrak
  - **Eskubideak:** soldata, pleno eta batzordeetara joatea, informazioa izan eta eskatzea. → botoa ematea..
  - **Betebeharrak:** pleno eta batzordeetara joatea; ordena, kortesia eta disziplina parlamentarioa gordetzea; harreman ekonomikoetan bere parlamentari izaeraren berri ez ematea. → Zergatik dute inmunitatea? Askatasun gehiago izateko bere lana egiteko. Demagun bat komunista dela eta parlamentuan zerbait esaten duela → Bada, ezin dute kartzelean sartu horregatik
- Pribilegioak edo prerrogatibak
  - Parlamentuaren independentzia eta askatasunaren berme dira.
  - **Bortxaezintasuna:** ez dira beren funtzioen betetzean ematen dituzten iritzien arduradun juridikoak. Parlamentu barruan.
  - **Inmunitatea:** soilik atxilotuak izan daitezke berehalako delitu baten aurrean. Eta gainera, inkulpatuak eta prozesatuak izateko ganberen baimena behar da. Soilik eremu penalean babesten du. Tribunalek suplikatorioa egin behar dute, eta 60 egunetan erantzunik ez badago, ukatua ulertuko da.

- **Foru berezia (aforamendua):** diputatu eta senatarien aurkako prozesuetan Auzitegi Goreneko Penaleko Sala izango da eskuduna.

- **Legebiltzar taldeak (talde parlamentarioak)**

- **Definizioa:** ganbera baten kideen talde-batasuna, beren alderdi politikoaren borondatea adierazten dutenak. Salbuespena: talde mistoa.

- **Osaketa:**

- **Kongresuan** 15 kide behar dira. Edo...
  - 5 diputatu, estatuko bozen %5a adierazten dutenak. Edo...
  - 5 diputatu, beren barrutiko bozen %15a adierazten dutenak.

- **Senatuan:** 10 senatari.

- Ohikoa da parlamentariak maileguan uztea edota baita bozkak ere, portzentaietara heltzeko.

- Inora batu ez diren parlamentariak talde mistora pasatzen dira.

- **Amaiera (extinción):**

- Taldearen borondatez → informe bat egin behar zuten, bukatu badute listo, taldearen amaiera izango da

- Murriztu delako. Senatuan 6 gutxienez, kongresuan erdia baino gutxiago.

- Erabaki judicial bidez (Batasuna).

- **Egitura: bozeramailea;** presidentea (ordezkari gorena); idazkari orokorra (koordinatzailea); batzordeetako arduradunak...

- **Funtzioak:**
  - Izendapenak: batzordeetako kideak eta diputazio iraunkorrekoak
  - Ganberako zuzendaritza organoetan.
  - Legegintzan:
    - Osoko emendakinak
    - Ekimen legegilea: 15 diputatu edo talde bat
    - Gobernuarekiko kontrola

5. GORTE OROKORREN FUNTZIONAMENDUA ETA ANTOLAKETA

<u>Gobernu organoak</u>	<u>Funtzionamendu organoak</u>
A) Ganberako Presidentea	A) Bilkura Osoa (Pleno)
B) Ganberako Mahaia	B) Batzordeak
C) Bozeramaileen biltzarra	C) Diputazio Iraunkorra

● Gorteetako Gobernu Organoak

Presidentzia

- Ganbera bakoitzeko autoritate gorena → Berak esango du kamarak zer erabaki duen
- Ganbera bakoitzak autonomoki hautatua.
  - Gehiengo absolutua lehen itzulian
  - Bigarrenean aski sinpleakin (bi bozkatuenak pasatzen dira)
- Eskuduntzak
  - Gainontzeko organoekin harremanak
  - Ganberaren pribilegioen defentsa: autonomia...
  - Lan parlamentarioen zuzendaritza
    - Prestaketa (gai ordena...)
    - Eztabaiden zuzendaritza
  - Ganbera barruko disziplina finkatzen du
  - Erregelamendu aplikatu eta interpretatzen du.
- Ez dago aurreikusia bere agintaldiaren ezeztatzea

Mahaia “Benetan lan egiten dutena”, adibidez, aurrekontuak prestatu behar badira, honek egiten du

- Ganberaren organo errektorea kontsideratzen da.
- Bere ordezkariak kolegiatuak da (indibiduala, presidentearen esku).

- Ganbera bakoitzak autonomoki hautatzen du
  - Kongresu: lehendakari, lau vice eta lau bokal.
  - Senatu: lehendakari, bi vice eta lau bokal.

- Hautatuak dira bozkatuenak, baina papeletan soilik izen bat sartzen da. Horrela, talde parlamentarioek ordezkariak dute. Normalean adostasun politikoak daude.

- Eskuduntzak (competencias):
  - Kalifikazioa: ikuskatzen dute ia ekimen batek baldintzak betetzen dituen eta zein prozedura jarraituko den finkatu. izan galderak, interpelazioak, mozioak, proposamen legegileak... berak onartzen ditu tramitera.
  - Lan parlamentarioen zuzendaritza: asuntoen programazioa eta banaketa bere esku geratzen da.
    - Egutegia finkatzen du, bozemaleen batzordea entzunda.
  - Ganbera bakoitzaren barne-gobernua eta administrazioa. Aurrekontuaren elaborazioa eta exekuzioa.
  - Ahalmen disziplinarioak. Zigorak hizpatzea (estipular) edota osoko bilkurari proposatzea.

Bozeramaileen batzordea

- Dimensio instituzionala eta politikoa nahasten ditu. Talde parlamentarioek ganberako funtzioen prestaketa eta koordinazio lanean duten parte-hartze organoa da.

- Lehendakariak eta talde parlamentarioen bozemaleek partehartzen dute. Bozka ponderatua da.

- Hiru funtzio:
  - Gobernu organoak talde parlamentarioekin harremanetan jarri.
  - Talde parlamentarioen arteko adostasunak erraztu.
  - Lehen aurre-topatze (encuentro preliminar) bat ematen da gobernuaren eta oposizioaren artean.
- Partehartzen du lan parlamentarioaren programazioan. Bere eskuduntzak kontsultiboak dira.
- Astean behin biltzen da.

- **Funtzionamendu eta deliberazio organoak**

Osoko bilkura Ganbara osoa betetzen denean: Gai garrantzitsuak lantzeko

- Ganbera osatzen duten kide guztien bilkura da (ez konfunditu instituzio osoarekin). Eta funtzio parlamentario nagusien jabea.
- Presidenteak presiditzen du. Eta honek deitzen du.
- Ongi bilduta egoteko, gutxienez kideen erdiak +1 egon behar du, (quorum de presencia) KE 79.1.

Batzordeak

- Organo kolegiatu bat dira, parlamentari gutxi batzuek osatzen dutena, eta osoko bilkuran ondoren tratatuko diren gaiak prestatzen dituenak.
- Mahai propioa dute, lehendakari, 2 vice eta 2 idazkari.
- Batzorde motak

1. Iraunkor legegileak

- Lege proiektu eta proposamenak aztertzen dituzte. Delegazio legislatiboa izaten ahal dute haien alde (ez lege organiko, k erref, nazioarteko tratatu, oinarri lege edota aurrekontu legean).

2. Iraunkor ez legegileak

- Parlamentarien estatutua, bateraezintasunak, suplikatorioak, izendapenak...

3. Beste batzuk

- Bi ganberen batzorde mistoa
- Ikasketa eta ikerketarako

- **Jarraikortasun organoak: Diputazio iraunkorrak**

- Gutxienez 21 kideakoa. Parlamentuaren iraunkortasuna bermatzeko daude. Ganberak funtzionatzen ez duten uneetan funtzionatzen du.
- Hiru kasutan
  - Legegintzaldia bukatu denean (4 urteak)
  - Ganberak disolbatuak izan direnean
  - Bi saio-aldien artean (entre dos periodos de sesiones), oporraldi parlamentarioa dagoenean.
- Proporzionalki hautatuak 21 kideak → Ordezkapen lanak egiten dituzte
- Funtzioak
  - Opor garaian: ganberaren botereak mantendu eta ez ohiko bilkurak deitu.
- Disoluzioaren aurrean. Kongresuaren kasuan: lege-dekretuak konbalidatu eta salbuespen egoeretan interbenitu.

6. GORTE OROKORREN FUNTZIOAK

- **Funtzio legegilea**

- Bere funtzio nagusia da. Tradizionalki.

Legegintzaldia eta sesio garaiak

□ Hauteskundeak eta gero, ganberak eratu eta hasten da *Legegintzaldi edo legislatura* (4 urtetakoa)

<ul style="list-style-type: none"> • Legegintzaldi Konstituziogilea 1977-1979 • I Legislatura 1979-1982 • II Legislatura, 1982-1986 • III Legislatura, 1986-1989	<ul style="list-style-type: none"> • IV Legislatura, 1993-1996 • V Legislatura, 1996-2000 • VI Legislatura, 2000-2004 • VIII Legislatura (2004-2008)
---	---

Legegintzaldiaren lanak urteroko *bi sesio garaietan* antolatzen dira (Otsaila-Ekaina, Iraila-Abendua)

- Faseak:

Ekimena

- Gobernuarena: lege proiektu
- Parlamentuarena: lege proposamen. 15 diputatu, talde parlamentari bat, 25 senatari.

- Autonomiek: parlamentu autonomikoek gobernuari lege proiektua eskatzen ahal diote, edo lege proposamena parlamentura bidali. Benetan, ekimen proposamena da. Lehenengo kasuan gobernuak ez dago beharrik; bigarrean osoko bilkurak aintzat hartu behar du.
- Herri ekimen legeak: 500.000 sinadura. Prozedura azaldu.

Tramitazioa

- Mahaia lege testua jaso eta kalifikatu egiten du.
- Ondoren aintzat hartzea edo emendakin epearen irekitzea.
- Aurrera badoa: batzordera bidaltzen da. Batzordeak ponentzia bat antolatzen du informe bat egiten deza. Informe hori batzordean eztabaidatu eta Diktamen bat egiten da. Eta horrela osoko bilkurara bidaltzen da.
- Onartzen bada osoko bilkuran: ondoren senatura.
- Senatuak hiru gauza:
  - Onartu aldaketarik gabe
  - Betoa. Kongresuak altxa dezake.
- Emendakinak. Kongresuak onartu ditzake ala ez.

Konklusio/amaiera

- Erregeak berronetsi eta aldarrikatu behar du, eta ondoren publikatu.
- Aldarrikapena: erregeak legeak betekizun konstituzionalak betetzen dituela konprobatzen du.

● **Aurrekontu funtzioa**

- Gobernuak aurrekontu orokorrak egiten ditu
- Gortek aztertu, emendakinak aurkeztu eta onartu egiten dituzte.
- KE 134 arautzen du.

- Beranduenez urriaren 1ean aurkeztu behar. Gobernuak atzeratzen bada Parlamentua ere atzeratuko da eta ez dira urte amaierarako onartuko.
  - Prozedura legegile arrunta erabiltzen da.
  - Gasto publikoaren igoera suposatzen duten emendakinek, sekzio berean beharpen berdina proposatu beharko dute, eta gobernuaren onospena beharko dute.
  - Aurrekontu berririk ez badago epean, zaharrak luzatzen dira, berriak onartzen ez diren artean.
  - Aurrekontu legeak ezin ditu zergak sortu.
- **Kontrola, fiskalizazioa eta erantzukizun politikoaren exigentzia**
    - Hirugarren funtzio klasikoa kontrola da. Kontrol politikoa da.
    - Bi mota daude
      - Ohikoa: gobernuaren eguneroko lana fiskalizatzen duena.
      - Erantzukizun politikoa exijitzen duena, alegia, gobernuaren erorketa bilatzen duena.
        - Zentsura mozioa
    - Konfiantza kuestioa
- **Bestelako funtzioak**
    - AKko eta CJPGko kideen izendapenak
    - Arartekoaren hautaketa.
    - Konstituzio kontraktasun helegitea jartzea (50 diputatuk edo senatarik).

KONPARAKETA	Zentsura Mozioa	Konfiantza Arazoa
Nork eskatzen du Kongresuaren iritzia	Diputatu talde batek	Gobernuko presidentek
Zer gertatzen da Kongresuak harremana bukatutzat ematen badu	ZM <i>konstruktiboa</i> denez presidentegai berriak hartzen du kargua (Erabateko gehiengoa behar da)	Gehiengo soilak Presidenteari konfiantza kendu ezker, KONTSULTA FASEA hasten da

8.2 GAIA: KOROA

1. SARRERA

- Konstituzioan polemikoa da. II. titulua, estatuaren gainontzeko botereen aurretik. Gainera, erreformatzeko: prozedura indartua.
- EK 56.1ean **estatu buruzagitza** (Jefe de Estado) erregeari ematen zaio.
- Berez, estatu demokratiko batean, ezin du botere efektibo bat izan. Soilik beste organo juridiko edo politikoez ematen dituzten erabakiak formalizatzen mugatzen da. Ez du beraz botere errealik.
- Monarkiaren erregulazioa 1.3 artikuluan hasten da.
  - Hori bai, aurrez ezarri egiten da zuzenbide estatu demokratikoa eta herri subiranotasuna.

- **MONARKIA PARLAMENTARIOA EK 1.3 art**

1. Artikulua

1. Espainia Eskubidezko Estatu sozial eta demokratiko batean eraikitzen da, eta beraren balore nagusi bezala, lege araugintza, askatasuna, justizia, berdintasuna eta politik aniztasuna.

2. Subiranotasun nazionala Espainiako herrian datza, eta honengandik darizkio Estatuaren botereak.

3. Estatu Espainolaren politika era Monarkia parlamentarioa da.

- Monarkia **instituzio historiko** bat da, eta Konstituzioan arautua dago ohitura luze baten ondorioz, eta baita aurreko erregimenak ezartzen zituen **oinordekotza aurreikuspenak** bete nahi izan zirelako.
- Trantsizioa aldaketa politiko "paktatu" baten ondorio izan zela, eta bere egungo errekonozimendua, orduko hitzarmenean ditu erroak.
- Normalean, errelato ofizialak gorazarre egiten dio **zuzenbide estatu demokratikoaren kentsolidazioan**, asko lagundu zuela esanez. Eztabaidagarria guztiz.

2. MONARKIAREN BILAKAERA

- Historikoki, printzipio demokratikoan eta printzipio monarkikoan oinarriturik egon diren gobernu formak aurrez aurre egon dira. Historiak hori erakusten du.

- Monarkia parlamentarioarekin, monarkia demokraziarekin bateragarria egiten saiatu zen. Nola? Parlamentarismoa egokituz eta monarkiaren boterea asko mugatuz, praktikan botere sinboliko bezala utzi arte.

- **Estatuan:**
  - Estatuaren buruzagitzaren oinordekotza legea (1946): Franco hiltzean monarkia berrezarria geratuko zen.
  - Estatuaren Lege Organikoak (1967) eta 1969ko uztailaren 22ko legeak osagarritu zuten, Juan Carlosi tronua ematen ziotenak. Are gehiago, Franco gaixorik zela, erregeak estatu buruzagitza asumitu zuen behin behinean.
  - Koronazioa, behin Franko hilda, gorte frankistetan eman zen. Hau da, printzipioz oinordekotza legeek aurreikusten zutena bete zen.
  - 1975-1978 urteak oso oso garrantzitsuak dira monarkiaren instituzioa ulertu ahal izateko. Monarkia konstituzioan jasotzen da, estatuko gainontzeko aparatu eta botereak bezala, eta behin herriak berretsita, zilegitua geratzen da, gainontzekoak bezala.
    - Juan de Borbonen (Juan Carlos erregearen aitaren) abdikazioak erregearen zilegitasun dinastikoa handitu zuen (1977ko maiatzean).
    - Beraz, konstituzioaz geroztik, printzipioz eta batzuen ustez, Koroaren zilegitasuna ez dator bere garrantzi
    - historikotik, ezta aurreko erregimeneko oinordekotza aurreikuspenetatik, baizik eta konstituzioaren erreferendum bidezko onarpenetik.

3. MONARKIA PARLAMENTARIOAREN ERREGULAZIOA 1978KO KONSTITUZIOAN

Monarkia trantsizioan eta 1978ko Konstituzioan

- Konstituzioan Monarkia jasotzea nola justifikatu zen? Indarrean zegoen legediaren arabera, Monarkiak jarraitu behar zuen.
  - Haustura demokratiko bat egon izan balitz, monarkia frankismoarekin zituen lotura historikoengatik, instituzio demokratikoen artetik desagerraraztea litzateke zentzuzkoena. Bere legitimazio demokratikoa oso zaila zen garai hartan.
  - **Pérez Royoren** ustez, adibidez, anomalia historiko bat da, arrazionalki justifikatzerik ez dagoena.
    - Printzipioz ez da estatu botere bat, arbitro bat baizik. Baina estatu botere bat ez bada, are zailagoa bere beharra justifikatzea, beste organo moderatzaile: auzitegi konstituzionala.
    - Egungo sistemaren muina ordezkagarritasuna da, eta monarkia ez da instituzio ordezkatzailea. Zaila da, oso, bere justifikazio arrazionala.
  - Edozein kasu gogoratu behar: monarka Konstituzioaren menpeko da, eta soilik konstituzioak ematen dizkion botereak ditu. (Baieztapen zalantzagarrria).
  - Konstituzioaren bigarren titulua: "Koroa". Instituzioaren garrantzia nabarmendu nahi da, monarkan/erregean duen pertsonifikazio tenporaletik ezberdinduz.

Koroa konfiguratzeko duten elementuak

- Erregea:
  - EK 56 art. estatu buruzagitza ematen dio. Erregeak koroa pertsonifikatzen du eta Estatuaren batasun eta iraunkortasunaren ikurra da.
  - Konstituzioaren menpekoa da. Konstituzioa zin egin behar du (62.1 art).
- **EK 56 art.**
  1. Erregea **Estatuko burua** da, haren batasun eta iraupenaren sinboloa, erakundeetako funtzionamendu erregularra arbitratu eta moderatzen du, nazioarteetako harremanetan Estatu espainoleko ordezkaritza jasotzen

du, batez ere bere komunitate historikoko nazioetan, eta konstituzio eta legeek espreski ematen dizkioten funtzioak iharduntzen ditu.

2. Haren titulua Espainiako Erregean datza eta erabil ditzake Koroari dagozkion besteak ere.
  3. Erregearen pertsona **ukiezinakoa** da eta ez du inolako **erantzunkizunik**. Haren ekintzak 64. artikuluan ezarritako eran berretsiturik daude beti, aipaturiko berretsipenik gabe baliapenik ez dute, 65. 2. artikuluan erabakitzen dena izan ezik.
- Oinordekotza (sucesión regia)
    - Hereditarioa da. 57.1 artikulua. Irizpideak:
      - Primogenitura: aurrekoak ondorengoak aurretik.
        - Horretarako adina eta sexua dira garrantzizko. Bi irizpideak nahastuz, Felipe da oinordeko, bere bi arreben aurretik.
        - Talka dago 14 artikuluekin?

Oinordekotza: Primogenitura EK 57.1 art.

- Espainiako Koroaren oinordekoak izango dira Borbongo don Juan Carlos I maiestate horren ondorengoak, hura baita dinastia historikoaren jaraunsle legitimoa. Tronu-oinordetzak premutasun eta ordezkartzaren inguruko hurrenkera erregularra beteko du, eta aurreko lerroak lehentasuna izango du beti gerokoei begira; lerro berean, hurbilekoak lehentasuna izango du urrunekoari begira; gradu berean, gizonezkoak emakumezkoari begira; eta, sexu berean, zaharrenak gazteenari begira.
- 33/2006 Legea, urriaren 30ekoa, emakumeen eta gizonen arteko berdintasunari buruzko noblezia tituluen oinordekotza.
- Erregentzia edo erregeordetza: 59 art.
  - Bi egoeratan: oinordekoa adingabekoa denean edota erregea inhabilitatu dutenean.
    - Adingabekoen kasuan, aita edo ama erregeorde izango dira (59.1). edo bestela, oinordekotza lerroan hurrengo adinez nagusia.
    - Erregeordea printzea litzateke adinez nagusia balitz, bestela, 57 artikulua jarraituz.

- Errege etxea: 65 art.
  - Aurrekontu orokorretan partida bat egongo da.

4. ERREGIAREN EKINTZEN IZAERA BERRESPENAREN BEHARRA

Erregearen funtzioen izaera juridikoa

- Ez da soilik sinbolikoa. Bere funtzioek eragin juridiko-konstituzionala dute. Eragin juridikoa du bere jardunak.

Berrespena

- 56.3 artikulua araberaren errogearen bortxaezina (ukiezina) eta erantzukizunik gabekoa da. (inviolable e irresponsible).
- Horrekin batera, erregearen ekintzen berrespenaren beharra ezartzen da. Bere bitartez, beste instantzia batek erregeak egiten dituen ekintzen erantzukizuna bere gain hartzen du.
- Erantzukizun hori Konstituzioaren 64 artikuluan dator.
  - Batetik, gobernu presidentek eta ministroek.
  - Bestetik, Kongresuko presidentek (99 artikuluan ezartzen diren funtzioetarako).
- Ez dute berrespenik behar kontu pertsonalek eta errege etxearekin zerikusia dutenak.
- **EK 64 art. Erregearen ekintzen berrespena**
  1. Erregearen ekintzak Gobernu Lehendakariak berretsiak izango dira eta, honen ezean, dagokion Ministroak. Gobernu Lehendakariaren proposatze eta izendatzea eta 99. artikuluan aurreikusitako deuseztatzea Biltzar Lehendakariak berretsiak izango dira.
  2. Erregearen ekintzen arduradunak berresten dutenak izango dira.

5. KOROAREN FUNTZIOAK (ERREGAARENAK): EK 62

Botere exekutiboari dagokionez

- Gobernu presidenterako hautagaia aurkezten du, baita izendatu eta eten ere. 62.d
  - Horretarako kontsultak egin behar ditu alderdietako ordezkariekin (99 art). Ekinbide politikoa beraz.
- Gainontzekoak formalak besterik ez dira.
  - Ministroen izendapena, presidentearen proposamenari jarraiki.
  - Ministro kontseiluaren dekretuen bidalketa (expedición).
  - Estatu aferen gaineko informazioa
  - Ministroen kontseiluko saioren presidentzia, presidenteak hala eskatuta.
- Bere diskurtso politikoak (gabonak) arautu gabe daude. Ez daude berrespena behar duten ekintzen artean.

Botere legegileari dagokionez

- Legeak berronespena (sanción) eta aldarrikapena (promulgación). Derrigortua dago eta 15 egunetako epean egin behar du.
  - Berronespena: Legean sinatzea da, bere zigilua jarri. Monarkia parlamentarioetan erregea eta parlamentuaren arteko kosoberaniaren erreminisentzia da. Sistema presidentzialistetan bi botereen bereizketa zorrotzaren isla da, zeinaren arabera presidenteak legea betatu dezake (veto debolutivo y veto suspensivo). Beharrezko ekintza da.
  - Aldarrikapena: Araua perfektionatu dela eta obeditu behar dela adierazteko ekintza da. Modu honetan, onartutako legea autentifikatu egiten da eta ordenamendu juridikora inkorporatu egiten da. Berez ekintza deklaratioa da, zeinaren arabera formalki adierazten den lege bat onartu dela eta herritarrek eta botereek bete behar dutela.
- Gorteak deitu eta disolbatu. Erabaki politiko aurretiko bat formalizatu egiten du, 99 artikulua gobernu presidentearen eskuetan uzten duena.
- Hauteskundeak eta erreferendumak deitzea. Formalidade bat da.

Botere judizialari dagokionez

- **117:** Justizia herritik eratortzen da eta erregearen izenean administratzen dute epaile eta magistratuek.
- Soilik formula historiko bat da. Erregeak ez du inolako eskumenik.
- 62.i artikulua: graziazko zuzenbidea. Berez ministroen kontseiluaren funtzioa da.

Bestelako funtzioak

- 65.2: askatasunez egiten ahal dituenak. Hirugarren pertsonari eragiten ez dietenak. Errege etxeak, eta abar.